

Vzdrževanje objektov v smislu električne varnosti

NNELI **test**

Robert Franc Svetek
ETS SVETEK d.o.o.

Preglednik zahtevnih električnih inštalacij in inštalacij pred delovanjem strele

: info@ets-svetek.si

Področja vzdrževanj

ZAŠČITA PRED
DELOVANJEM
STRELE

ELEKTRIČNE
INŠTALACIJE

POŽARNA
VARNOST

Zakonska pokritost

Pravilniki, predpisi

Pregledi in dolžnosti preglednikov

Za ustrezno zagotavljanje električne varnosti stavb se ravnamo v skladu z:

- Veljavnimi predpisi
- Pripadajočimi tehničnimi smernicami in v njih navedenimi standardi

REGULATIVA

- Zakonska ureditev področja
  - Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr., 65/20 in 15/21 – ZDUOP)
  - Pravilnik o zahtevah za NN električne inštalacije v stavbah (Ur. List RS, št. 41/2009, 2/2012,...)
  - Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele (Ur. l. RS, št. 28/2009 , 2/2012,...)
  - Zakon o varstvu pred požarom (Ur. l. RS, št. 71/1993, ...)
  - Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1 Ur.l. RS, št. 43/11)

- Gradbeni zakon – vzdrževanje (člen 3/41)
  - Vzdrževanje objekta so dela, namenjena ohranjanju uporabnosti in vrednosti objekta, ter izboljšave, ki upoštevajo napredek tehnike, zamenjave posameznih dotrajanih konstrukcij in drugih elementov ter preboji.

ELEKTRIČNE INŠTALACIJE

- Pravilnik o zahtevah za NN električne inštalacije v stavbah (Ur. List RS, št. 41/2009)
- Starejše stavbe:
- do 02.03.1989 – Pravilnik o tehniških ukrepih in pogojih za napeljevanje elektroenergetskih inštalacij v stavbah (Ur. l. SFRJ, št. 43/66)
  - od 02.03.1989 do 01.01.2010 – Pravilnik o tehničnih normativih za nizkonapetostne električne inštalacije (Ur. l. SFRJ, št. 53/88)
  - Tehnična smernica: TSG-N-002 –2013 (Nizkonapetostne električne inštalacije)

Pravilnik o zahtevah za NN električne inštalacije v stavbah

6. ČLEN, ZAGOTOVITEV VARNOSTI

Električne inštalacije morajo biti projektirane, izvedene in vzdrževane tako, da:

- se prepreči električni udar,
- se prepreči prekomerno segrevanje njihovih elementov,
- se prepreči vžig možne eksplozivne atmosfere,
- se preprečijo podnapetostni, prenapetostni in prekomerni elektromagnetni vplivi,
- se preprečijo nevarnosti prekinitve napajanja,
- se preprečijo druge nevarnosti (npr. oblok, nenadzorovano mehansko delovanje),
- zagotavljajo pravilno in nemoteno delovanje naprav in opreme, ki se priključujejo nanje in
- ne ovirajo stalnosti in kakovosti dobavljene električne energije sosednjim inštalacijskim sistemom s prekomernimi nihANJI napetosti ali drugimi tehničnimi motnjami.

Standard

Električne inštalacije

- SIST HD 60364 - / Niskonapetostne električne inštalacije
- SIST EN 60079 - / - Električne inštalacije v eksplozijsko ogroženih prostorov
- SIST EN 61439 - / - Električni razdelilniki, stikalne in krmilne naprave

ZAŠČITA PRED DELOVANJEM STRELE

- Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele (Ur. l. RS, št. 28/2009)

Starejše stavbe:

- od 03.05.1968 do 01.01.2010 - Pravilnik o tehničnih predpisih o strelovodih (Ur. l. SFRJ, št. 13/68)
- Tehnična smernica: TSG-N-003-2013 (Zaščita pred delovanjem strele)

Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele

8. ČLEN, DELOVANJE IN VZDRŽEVANJE

- Po izdanem uporabnem dovoljenju mora lastnik stavbe zagotavljati pravočasno in pravilno izvedbo vseh dejanj, potrebnih za varno delovanje in s tem povezano **vzdrževanje** vgrajenega sistema, kot je to določeno v tem pravilniku. Lastnik stavbe mora v načrt vzdrževanja stavbe v skladu s predpisi, ki urejajo vzdrževanje stavb, vnesti tudi pravila za uporabo in vzdrževanje sistema zaščite pred strelo, na podlagi katerih je omogočeno le-te vzdrževati v skladu z zahtevami tega pravilnika.
- Če ima večstanovanjska ali nestanovanjska stavba upravnika, mora le-ta v okviru svojih pooblastil prevzeti skrb za izvedbo in evidentiranje dejanj iz prejšnjega odstavka.
- Naloge, povezane z **vzdrževanjem** sistema, smejo opravljati le tisti izvajalci, ki smejo pri graditvi stavb izvajati sisteme zaščite pred strelo v skladu s predpisi o graditvi objektov.

Pravilnik o zaščiti stavb pred delovanjem strele

9. ČLEN, REDNI IN IZREDNI PREGLEDI

- Pregledi kot del zagotavljanja varnega delovanja sistema zaščite pred strelo obsegajo vizualni pregled, preskuse in meritve vgrajenega sistema, vključno s tistimi deli električnih inštalacij, ki so s tem sistemom neločljivo povezani.
- Redni pregled sistema zaščite pred strelo je treba izvesti vsaki 2 leti pri zaščitnih nivojih I in II ter vsaka 4 leta pri zaščitnih nivojih III in IV.
- V stavbah, kjer se skladiščijo eksplozivi oziroma ki imajo prostore s potencialno eksplozivno atmosfero po predpisih o protieksplozijski zaščiti, je treba redni pregled izvesti vsako leto, vizualni pregled pa vsakih 6 mesecev.
- Pri sistemih zaščite pred strelo, ki so izpostavljeni ekstremnim vplivom okolja oziroma velikim mehanskim obremenitvam in so zato v projektni dokumentaciji opredeljeni kot kritični, je treba redni pregled izvesti enkrat na leto
- Izredni pregled se opravi po vsakem direktnem udaru strele v sistem zaščite pred strelo, po poškodbah oziroma posegih, vključno z rekonstrukcijo sistema zaščite pred strelo, ki lahko vplivajo na njegovo varnost.

Standard

Zaščita pred delovanjem strele

SIST EN 62305

- Standardi SIST EN 62305 so sestavljeni iz 4 delov
- Uporabljajo se pri načrtovanju, kontroli in vzdrževanju sistemov zaščite pred delovanjem strele
- 1. in 2. standard sta splošna, podajata informacije o nevarnosti atmosferskih razelektritev ter pomagata določiti potrebo po zaščiti pred delovanjem strele
- V 3. in 4. standardu pa je opisana dejanska zaščita pred delovanjem strele

SIST EN 50164

- Standard za elemente zaščite pred strelo

V pripravi...

- Nov pravilnik o zahtevah za NN električne inštalacije in tehnična smernica katera bo detajlno opredelila:
  - zahteve energijske učinkovitosti električnih inštalacij
  - zahteve za posebne primere električnih inštalacij
    - električne inštalacije v primeru požara oziroma v požarno ogroženih objektih
    - sončne elektrarne in fotonapetostna napajanja
  - preverjanje ustreznosti električnih inštalacij
- Nov pravilnik o zaščiti pred delovanjem strele in tehnična smernica :
  - preverjanje ustreznosti LPS

POŽARNA VARNOST

- Zakon o varstvu pred požarom (Ur. l. RS, št. 71/1993, ...)
- Pravilnik o požarni varnosti v stavbah (Uradni list RS, št. 31/04, 10/05, 83/05, 14/07, 12/13 in 61/17 – GZ)
- Tehnična smernica TSG–N–1–001:2019
  - Vzdrževalna dela, adaptacije,... **NE** smejo vplivati na požarno varnost objekta.
  - V primeru dograditev aktivnih požarnih zaščit, je potrebno v celoti upoštevati zahteve za varnostno napajanje in zahteve za vodnike varnostnih sistemov.
    - Požarno javljanje, Naprave za ODT, Varnostna razsvetljava, Naprave za gašenje.
    - Za vse vgrajene sisteme sistema APZ je potrebno voditi evidence, ter izvajati redne preglede in preizkuse skladno s predpisi.

VARNO DELO Z ELEKTRIKO

- Zakonska ureditev področja
  - Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1 Ur.l. RS, št. 43/11)
  - Pravilnik o varstvu pri delu pred nevarnostjo električnega toka (Ur.l. RS, št. 29/92,56/99 in 43/11 – ZDZV-1)
  - Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Ur.l. RS, št. 83/05 in 43/11 ZVZD-1)
  - Upoštevanje ostalih zakonov, pravilnikov in uredb
- Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Ur.l. RS, št. 83/05 in 43/11 ZVZD-1)
  - V primeru večjih vzdrževalnih del na objektu (adaptacije, sanacije,...) mora biti električna inštalacija za potrebo del in delovišča izvedena skladno tudi z navedeno uredbo.

Pregledi in vzdrževanje

Električne inštalacije

Zaščita pred delovanjem strele

VZDRŽEVANJE ELEKTRIČNIH INŠTALACIJ IN ZAŠČITE PRED DELOVANJEM STRELE

- Upravljalca, vzdrževalca oziroma lastnika je odgovoren za zagotavljanje varnosti, kakovosti in zanesljivosti električnih inštalacij in zaščite pred strelo na objektu.
- Redno preverjanje – Meritve (prvi, periodični, izredni pregled)
- Periodične meritve se opravljajo na rok, ki je določen v projektni dokumentaciji oziroma v merilnem poročilu predhodnih meritev.
- Izredni pregledi se opravljajo po vsakem posegu v električne inštalacije (popravila, dograditve,...)

VZDRŽEVANJE ELEKTRIČNIH INŠTALACIJ IN ZAŠČITE PRED DELOVANJEM STRELE

- Preglede opravlja le preglednik z ustrezno pridobljeno kvalifikacijo NPK
- Preglede se izvajajo skladno z določili pravilnikov in tehničnih smernic
- Zapisnik mora ustrezati zahtevam zakonodaje
- Zapisnik mora poleg ostalih prilog (uporabljeni instrumenti, metode,...) vsebovati poročilo o odkritih napakah ter odločitev o ustreznosti ali neustreznosti celote

Opravljanje pregledov - roki

- Prvi in redni periodični pregled ustreznosti NN električnih inštalacij stanovanjskih stavb v roku, ki ni daljši od 16 let, vsi ostali objekti pa v roku, ki ni daljši od 8 let.
- Zagotoviti prvi in redni periodični pregled ustreznosti zaščite pred delovanjem strele v roku, ki ni daljši od 2 let, na objektu kjer je ozemljitev povezana z ozemljitvijo energetske naprave na vseh ostalih stavbah pa v roku, ki ni daljši od 4 let.
- Stavbe s potencialno eksplozivno atmosfero (Ex) – Redni pregled elektroinštalacij na 2 leti, pregled zaščite pred strelo na 1 leto (vizualni pregled na ½ leta) .
- Rok naslednjega pregleda določi preglednik ali inšpektor in je lahko krajši od najdaljšega dovoljenega – Povečan riziko, dotrajanost, obremenitev inštalacije, oslabitev izolacije,....

Preverjanje ustreznosti električnih inštalacij ter zaščite pred strelo

Izdelana je podrobna tabela potrebnih/priporočenih obdobjih pregledov in preizkusov električnih inštalacij in zaščit pred delovanjem strele v različnih objektih.

Tabela je podana na spletni strani

: www.eedison.eu

/ Objekti

Zahtevne in manj zahtevne inštalacije

Zahtevne NNeli in inštalacije zaščite pred delovanjem strele

- Sistemi v eksplozijsko ogroženih prostorih
- Objekti z lastnim električnim napajanjem
- Objekti s transformatorskimi postajami
- Inštalacije v objektih s sončnimi in drugimi elektrarnami
- Inštalacije, ki jih napajajo naprave za neprekinjeno napajanje porabnikov nazivne navidezne moči > 41 kVA
- Objekti s strelovodno inštalacijo v sistemu zaščitnega nivoja I in II

Manj zahtevne NNeli in inštalacije zaščite pred delovanjem strele

- Vse tiste inštalacije, ki ne spadajo v skupino zahtevnih inštalacij

Pregled nizkonapetostnih električnih inštalacij

Pregled električnih inštalacij sestavlja:

- vizualni pregled
- preskusi in meritve

Vsebina zapisnika mora ustrezati zahtevam zakonodaje.

Priloge zapisnika morajo vsebovati:

- podatke o pregledniku,
- podatke o uporabljenih merilnih instrumentih s potrdili o umerjanju,
- opis opravljenih pregledov in meritev z opredelitvijo merilnih metod,
- odločitve preglednika glede uporabljenih metod in mejnih vrednostih,
- zapisnik o vizualnem pregledu,
- zapisnik o preizkusih in meritvah z rezultati, tabelarični zapis izmerjenih vrednosti najmanj z vsebino, določeno v standardu SIST HD 60364-6,
- odločitev o ustreznosti ali neustreznosti glede na pregledano celoto,
- zapisnik o odkritih napakah z navodili za odpravo.

Zaključeno in veljavno kot ustrezno je le poročilo s pozitivno oceno in brez odkritih nepravilnosti.

Preglednik mora podati jasen zaključek in ne sme prepustiti nadaljnjega odločanja o primernosti stanja električnih inštalacij drugim nepooblaščenim strankam.

Pregled sistema zaščite pred delovanjem strele

Pregled sistema zaščite pred strelo sestavlja:

- vizualni pregled
- preskusi in meritve

Poleg zahtev zapisnika elektro inštalacij mora zapisnik o pregledu sistema za zaščito pred delovanjem strele vsebovati še:

- splošno stanje lovilnih vodnikov in drugih sestavnih delov lovilnega sistema,
- stopnjo korozije in učinkovitost korozijske zaščite,
- zanesljivost povezav in drugih sestavnih delov LPS,
- meritve ozemljilne upornosti ozemljilnega sistema,
- meritve upornosti ozemljil posameznih strelovodnih odvodov in povezav preko lovilne mreže in ozemljil (posamezni strelovodni odvodi morajo biti označeni (tlorisna skica, načrt) tako, da so opravljene meritve vselej identično ponovljive),
- meritve upornosti galvanskih povezav strelovodne inštalacije z drugimi kovinskimi deli in kovinskimi deli drugih inštalacij glede na povezanost z LPS (el. inštalacija, vodovod, centralna kurjava itd.),
- enoumno morajo biti podani rezultati vseh opravljenih meritev.

Postopek pregleda - Splošno

- Pridobitev in pregled razpoložljive dokumentacije objekta, predhodnih poročil meritev,...
- Pregled glavnega razvoda in sistema zaščite
- Pregled ozemljil in zasnove zaščit pred delovanjem strele

Postopek pregleda – Električne inštalacije

- Podroben popis in pregled:
  - Usklajenost s projekti, sheme, napisi, ustreznost barv in presekov vodnikov,...
  - Vgrajenost glavnih stikal, RCD stikal, varovalnih elementov (selektivnost),...
  - Zaščite pred neposrednim dotikom izpostavljenih delov pod napetostjo
  - Prenapetostni odvodniki, Izenačitve potencialov,...
  - Mehanske zaščite, zaščite pred zunanji vplivi
  - ...
- Z meritvami preverimo ustreznost:
  - Izenačitve potenciala PE letve do ostalih kovinskih delov
  - Delovanja naprav za diferenčno tokovno zaščito (FID / RCD stikala),...
  - Impedance kratkostične in okvarne zanke
  - Izolacijske upornosti

Postopek pregleda – Zaščita pred delovanjem strele

Sistem zaščite sestavljata:

- Zunanja zaščita
  - Lovilni sistem – Prestreza direktne udare strele v objekt
  - Odvodni sistem – Odvaja tokove strele v / proti zemlji
  - Ozemljitveni sistem – Razelektritev v zemlji
- Notranja zaščita
  - Izenačitev potencialov
  - Prenapetostna zaščita

Postopek pregleda – Zaščita pred delovanjem strele

- Pregled obstoječe dokumentacije, projekta, predhodnim pregledov,...
- Določitev zaščitnega nivoja objekta (od I do IV)
- Ugotovitev ali gre za izolirani ali združeni sistem ozemljil
- Obstoje merilnih spojev in merilnih stikov
- Pregled zank strelovodne inštalacije
- Pregled lovilne mreže z meritvami
- Meritve razdalj zaščite z izolacijo ter strelovodno senco (ventilatorji, antene, dimniki, zračniki,...)
- Meritve povezanosti kovinskih mas (ograje, balkoni, vrata, drogovi, ...)
- Pregled in meritve prenapetostnih zaščit
- Prisotnost elektroenergetskih naprav (Transformatorji, Elektrarne,...)
- ...

Postopek pregleda – Zapisnik napak

Pregled nepravilnosti

- Spisek napak in predlogi za njihovo odpravo so pomemben del zapisnika
- O napakah se posvetujemo s preglednikom – Pri naročilu pregleda je priporočljivo vedeti, kdo in kako bo napake odpravil
- Kakovostno vzdrževanje električne in strelvodne varnosti objekta ter njegovih inštalacij je najučinkovitejše ob kombinaciji izvedbe pregleda in sočasni odpravi napak
- Primeri ugotovljenih napak:
  - Neustreznost izvedbe zunanje zaščite pred delovanjem strele
  - Napačno označevanje, ni dokumentacije
  - Neustrezno varovanje tokokrogov, preseki vodnikov
  - Predelane varovalke v razdelilniku
  - Pregled ni opravljen v vseh delih stavbe – omejen dostop
  - Luči brez ohišij, prosto viseče na žicah
  - Inštalacija izvedena nepregledno
  - Neustrezno polaganje vodnikov
  - Merilni spoj težko dostopen – ni meritve
  - Razdelilnik nima vgrajenega glavnega stikala
  - ...

Postopek pregleda

- Pri pregledu, delu, sanaciji,... se moramo lotiti tudi težje dostopnih tokokrogov in nepravilnosti. Včasih moramo izvesti tudi odklop nevarnih delov inštalacije, zato upoštevamo:

5 VARNOSTNIH PRAVIL:

- Prekiniti in vidno ločiti naprave pred napetostjo z vseh strani
- Preprečiti ponovni vklop – Zakleniti, označiti
- Preizkusiti in ugotoviti brez-napetostno stanje
- Izvršiti ozemljitev in kratkostično povezavo naprav
- Izolirati, ograditi mesto dela od delov, ki so pod napetostjo

Vzdrževanje elektroenergetskih postrojev

- V vseh objektih v katerih se nahajajo postroji, ki so del elektroenergetskega sistema in za elektroenergetske postroje, ki so priključeni na elektroenergetski sistem za vse napetostne nivoje je potrebno dosledno upoštevati.

PRAVILNIK O VZDRŽEVANJU ELEKTROENERGETSKIH SISTEMOV (Ur. l. RS, št. 98/2015)

ELEKTROTEHNIŠKA ZVEZA SLOVENIJE

Stegne 7, 1521 Ljubljana

Odbor NNELI s shemo eTest

VODILA ZA DELO PREGLEDNIKA

Pregled varnosti in kakovosti NNELI električnih inštalacij in
zaščite pred delovanjem strele ter priprava zapisnika

NNELI **test**

ELEKTROTEHNIŠKA ZVEZA SLOVENIJE

Stegne 7, 1521 Ljubljana

Odbor NNELI s shemo eTest

UPRAVLJANJE STAVB in ELEKTRIČNA VARNOST

Zagotavljanje električne varnosti in kakovosti NNELI
električnih inštalacij in zaščite pred delovanjem strele

NNELI **test**

MATIČNA SEKCIJA ELEKTROINŽENIRJEV
IN ODBOR NNELI S SHEMO ETEST

PRIROČNIK

O POZNAVANJU OBVEZNOSTI IN DOLŽNOSTI PREGLEDNIKA ELEKTRIČNIH INŠTALACIJ:

Niskonapetostne električne inštalacije
in sistemi za zaščito pred delovanjem strele

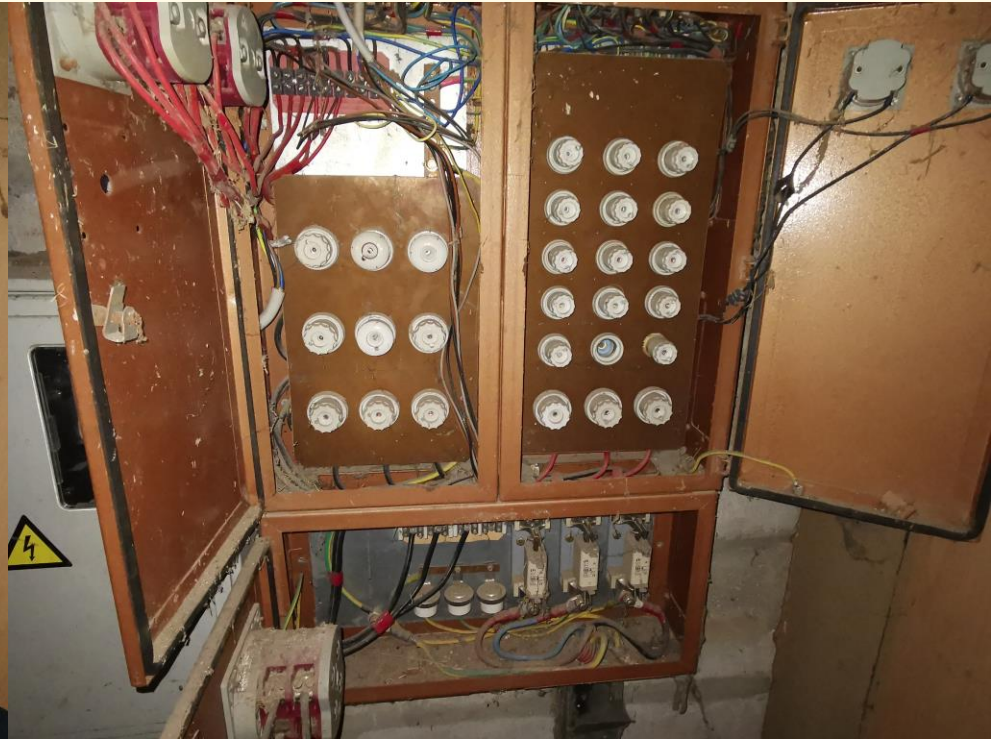

Primeri iz prakse

Neurejen razdelilec

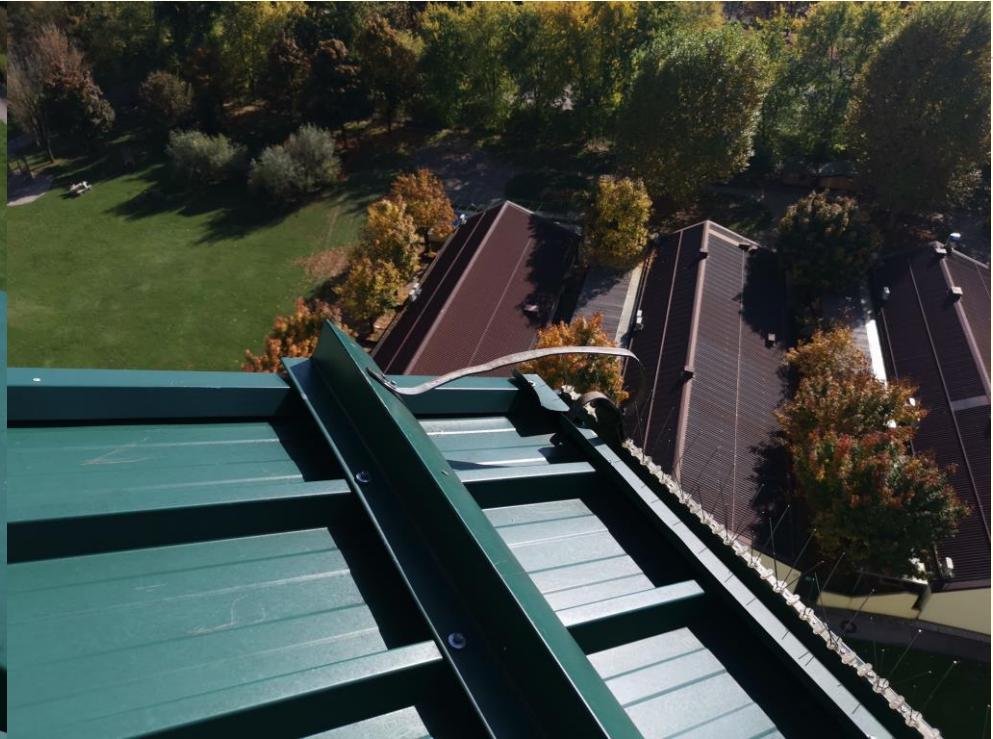
Industrijska hala - skladišče

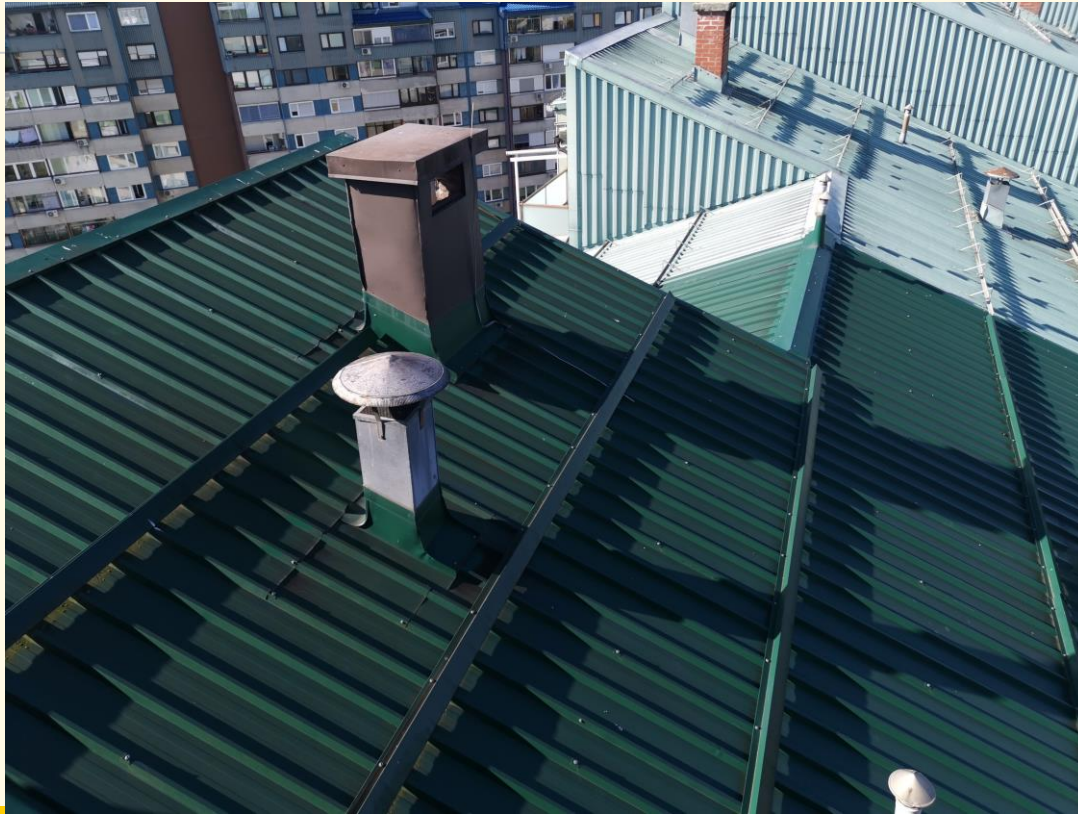
Inštalacija po požaru

Zamenjava strešne kritine – Neizveden strelovodni lovilec

Zamenjava strešne kritine – Neizveden strelovodni lovilec

Nepritrjen strelovodni odvod na kovinsko obrobo

Zatečeno stanje strelovoda pred sanacijo strehe

Nestrokovna izvedba

Izenačevanje potencialov

Etažni razvod – barve vodnikov

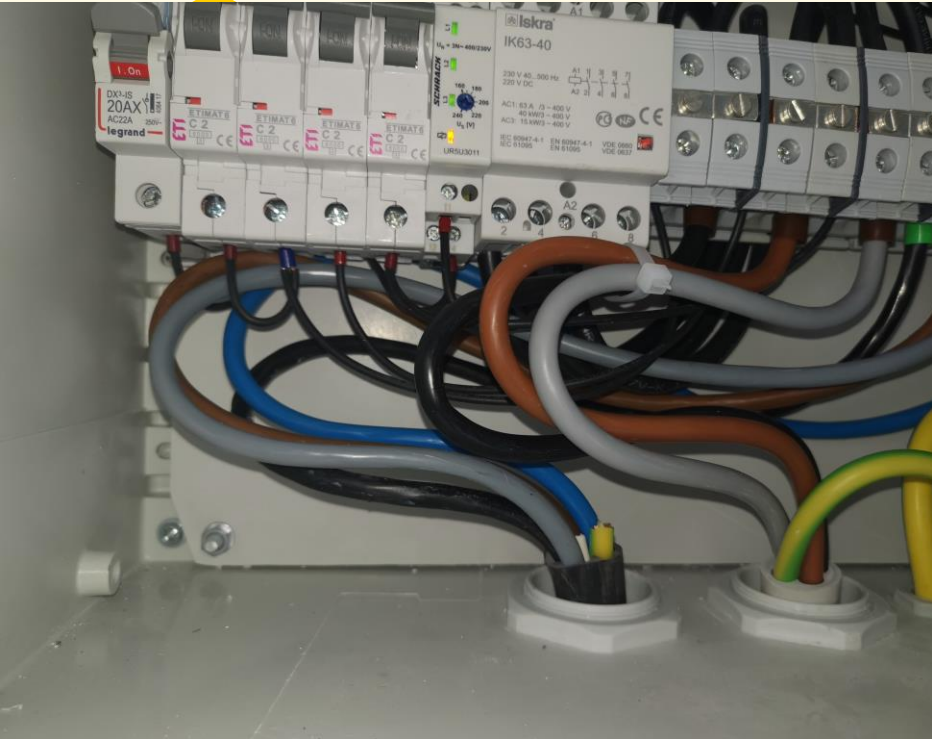
Požar v elektro omarici

Nevzdrževanje kompenzacijske naprave

Sončna elektrarna

Krpane varovalke

Klimatske naprave brez ustrezne zaščite pred delovanjem strele

Stanje ozemljila 40 let starega objekta

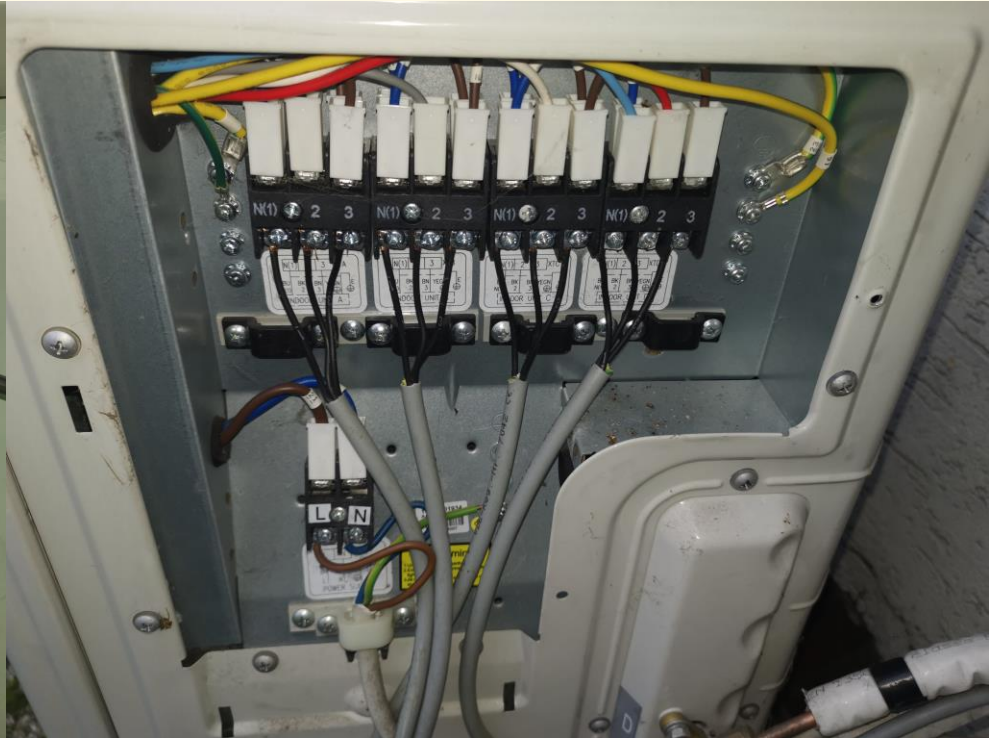
Neustrezna izvedba električne inštalacije

Razsvetljava na podstrešju

Neustrezen priklop naprave

Priklop vtičnic v pisarniških prostorih iz razsvetljavnega tokokroga

Nestrokovna izvedba

Nevarnost dotika delov pod napetostjo

Neustrezna izvedba

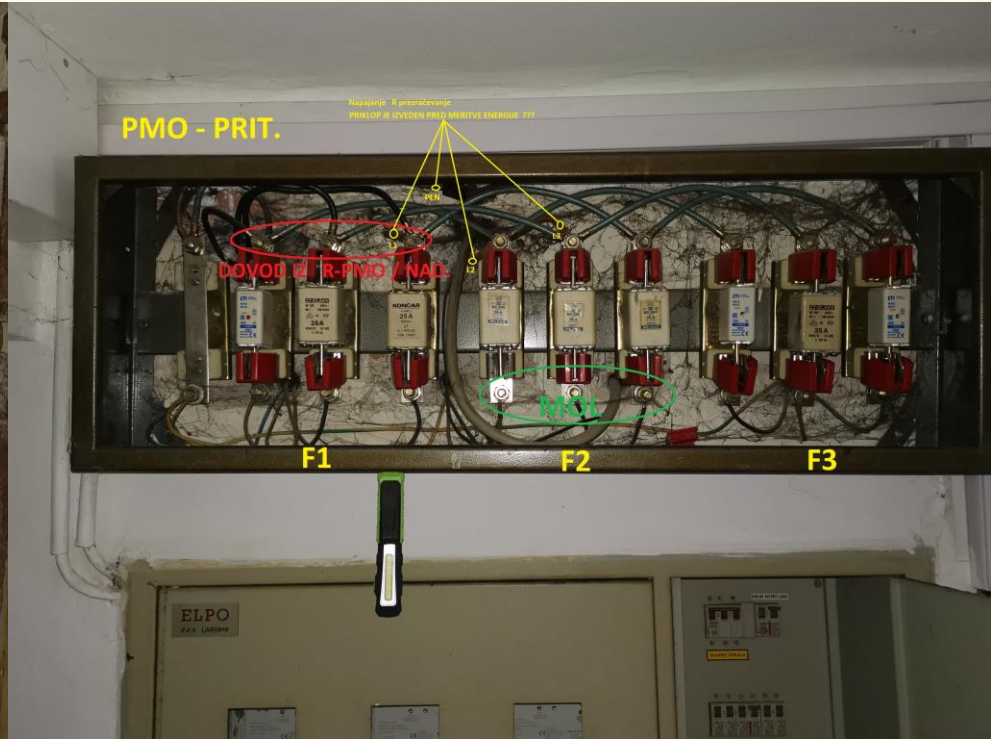
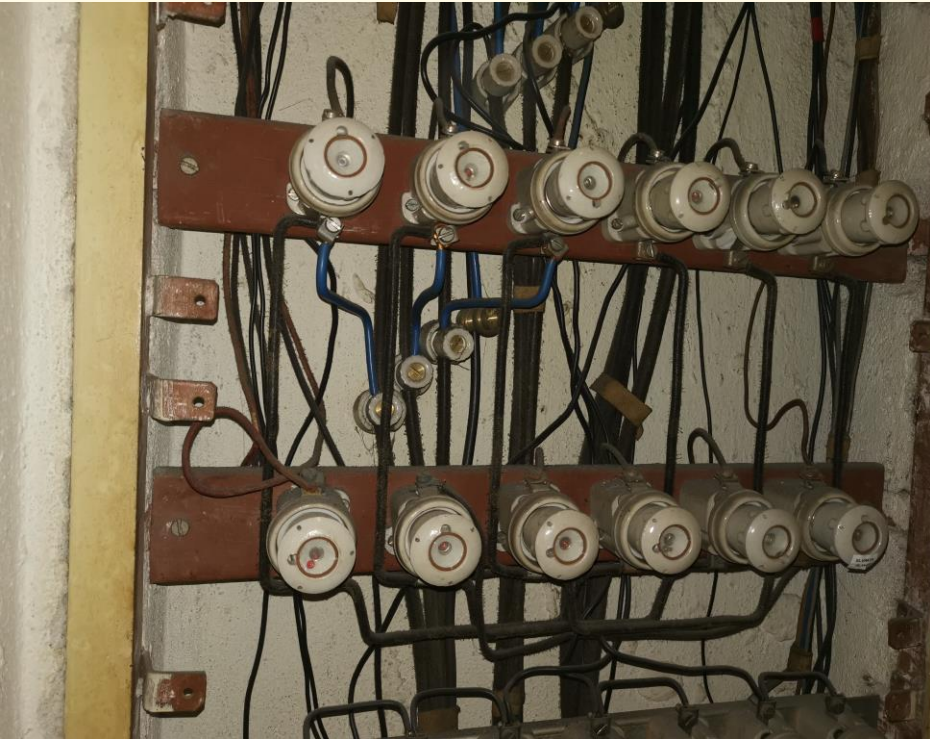

Stara in dotrajana inštalacija

Stara in dotrajana inštalacija

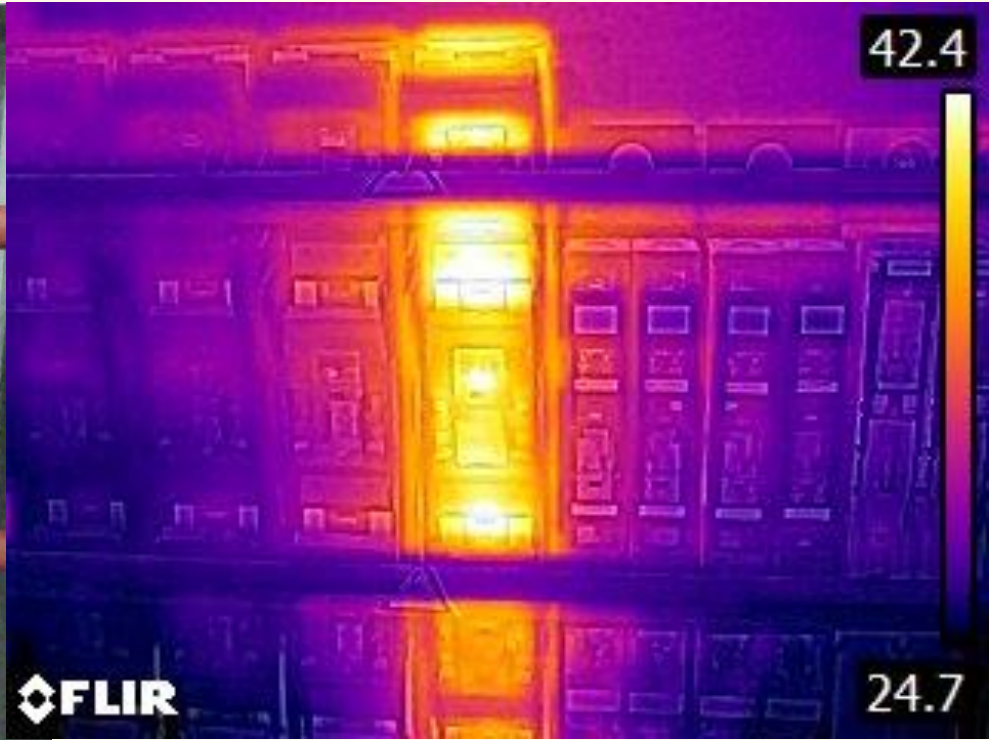

TERMOVIZIJA

- Pomemben segment pregleda v času obratovanja in potrebnega vzdrževanja je kontrolni pregled s termovizijsko kamero.

- S pregledom se ugotavlja:
  - pregrevanje električnih inštalacij
  - pregrevanje opreme
  - pregrevanje elektromotorjev
  - pregrevanje pogonskih sklopov
  - pregrevanje naprav
  - napake na el. inštalacijah
  - razno

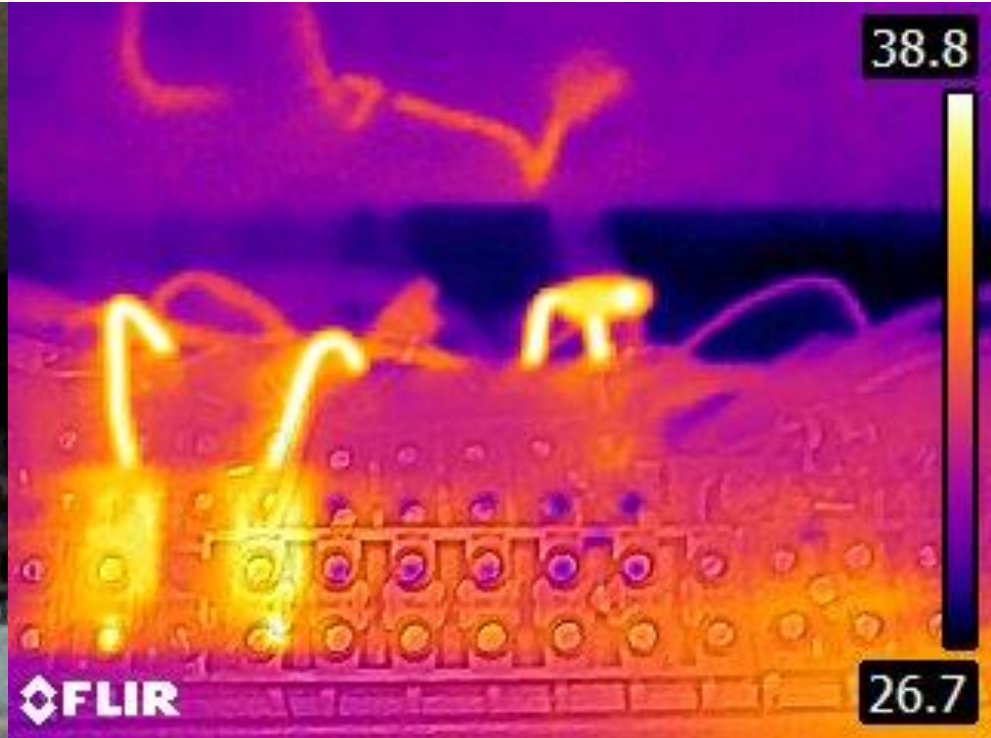
Pregled s termovizijsko kamero

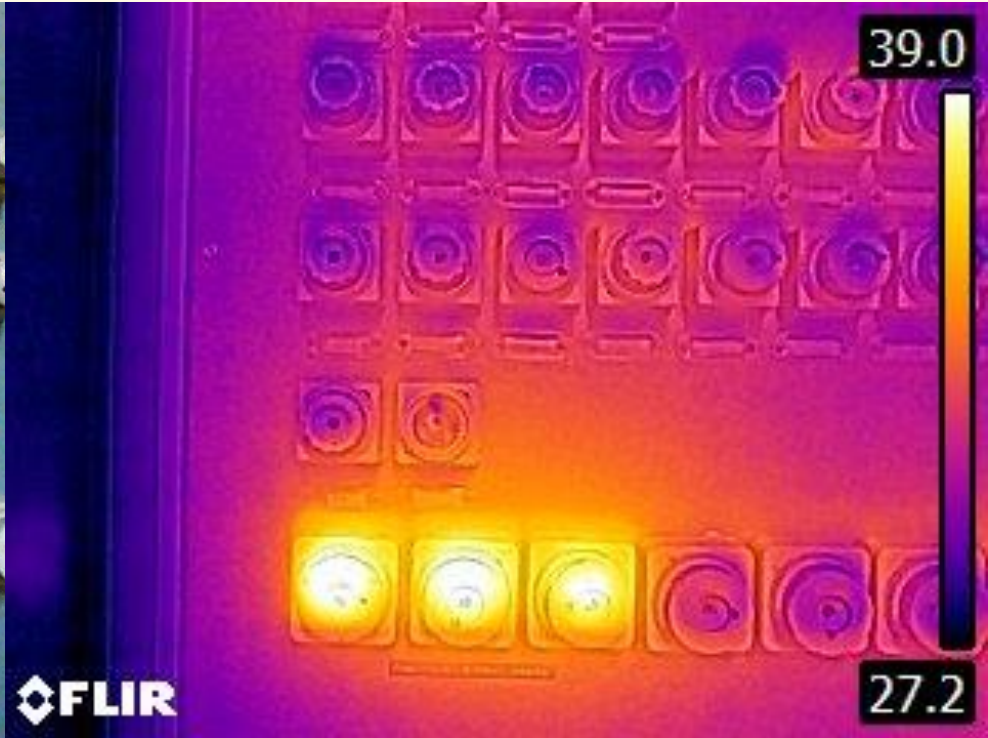
Pregled s termovizijsko kamero

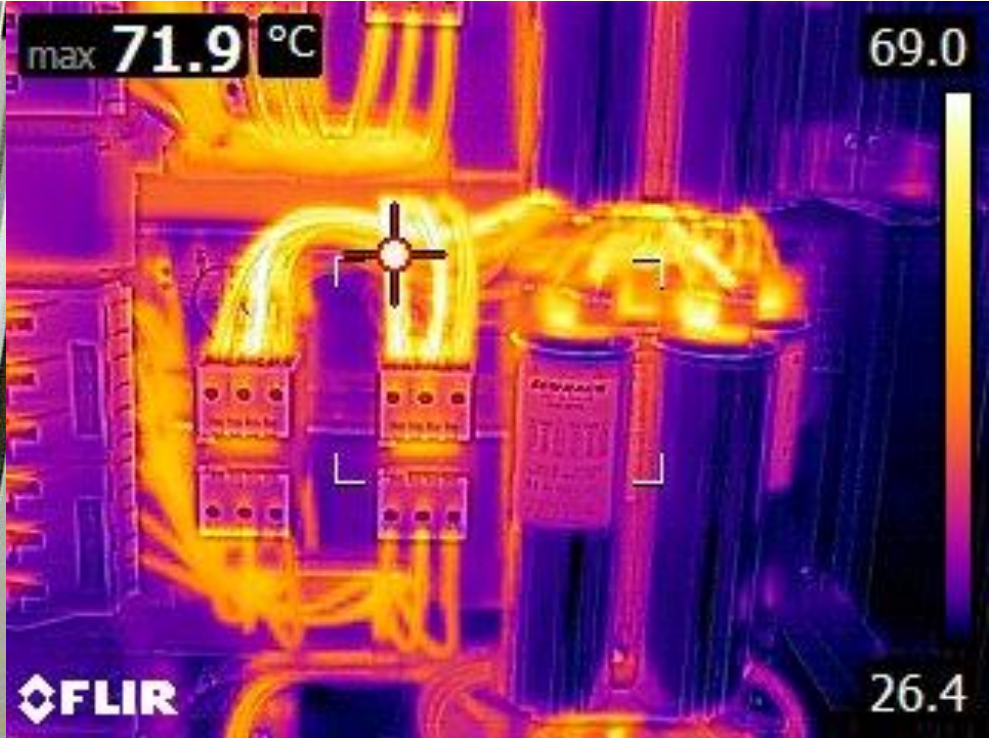
Pregled s termovizijsko kamero

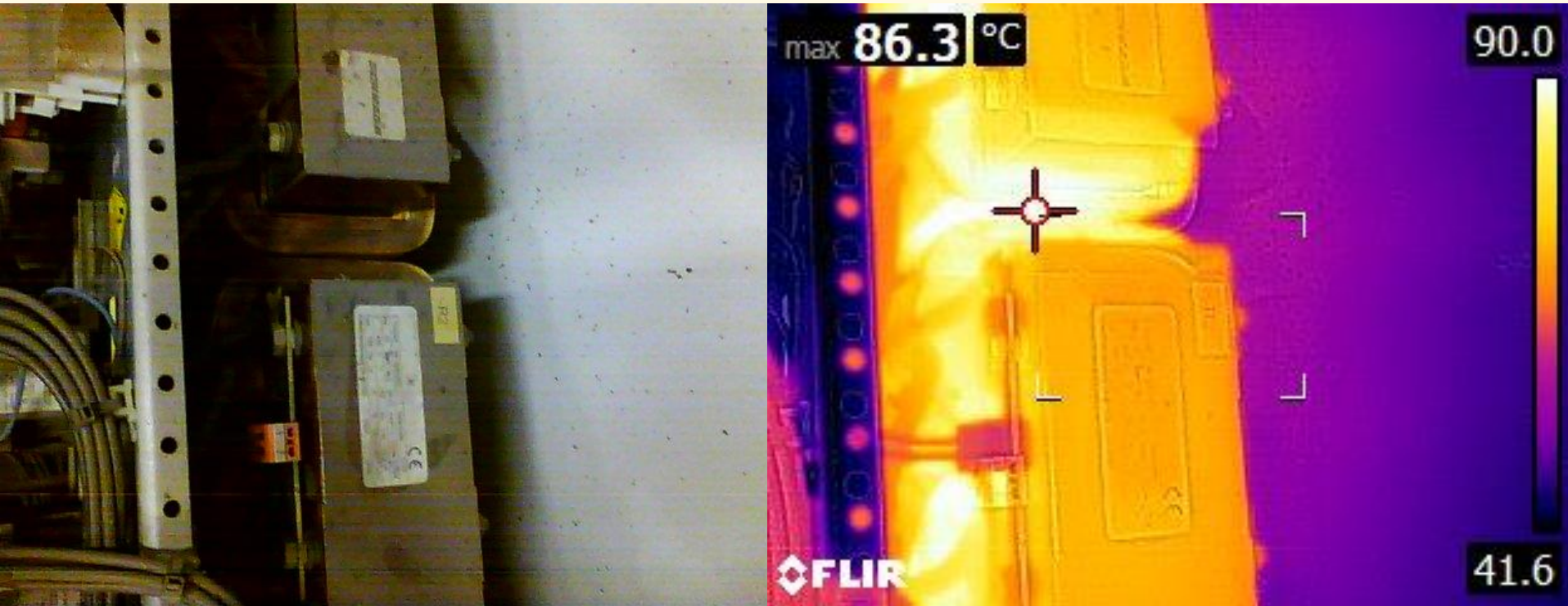
Pregled s termovizijsko kamero

Pregled s termovizijsko kamero

Pregled s termovizijsko kamero

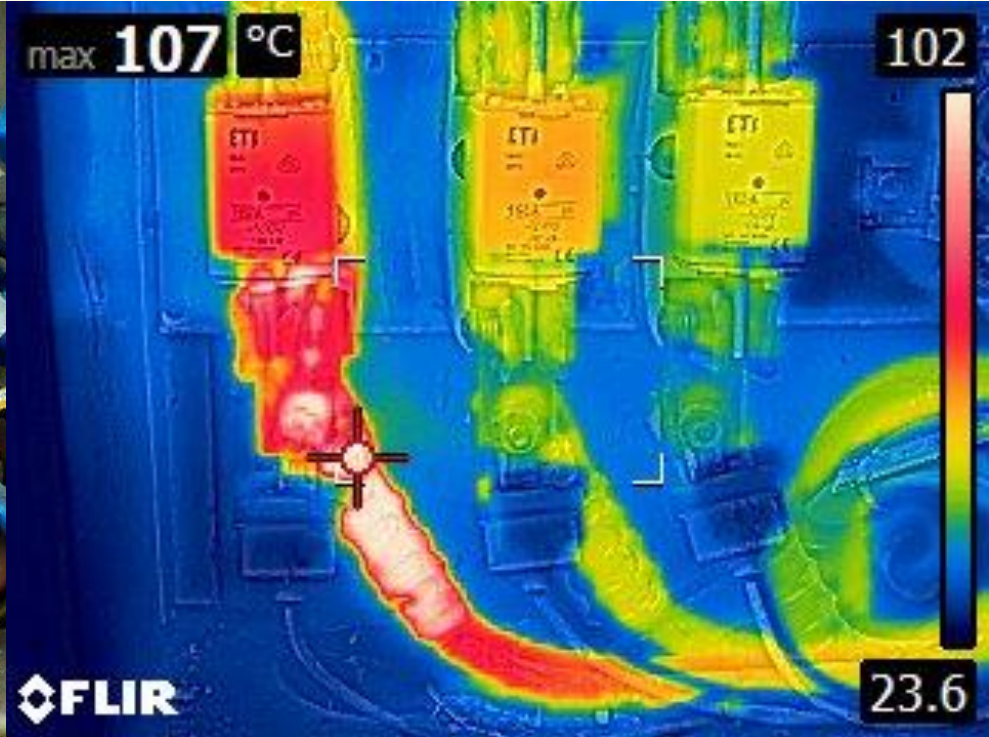
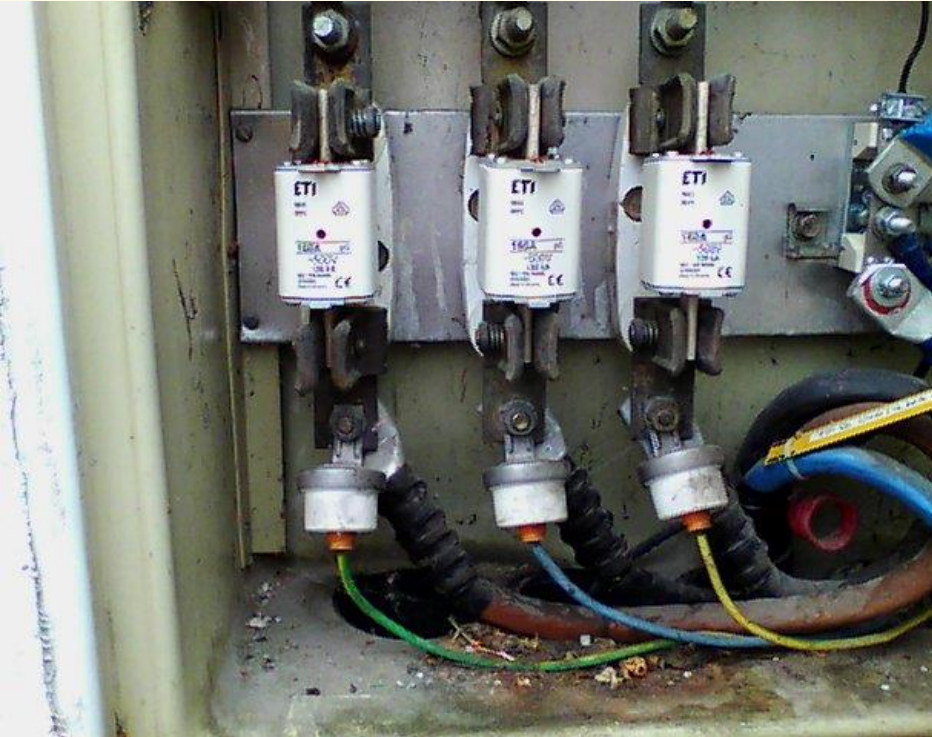

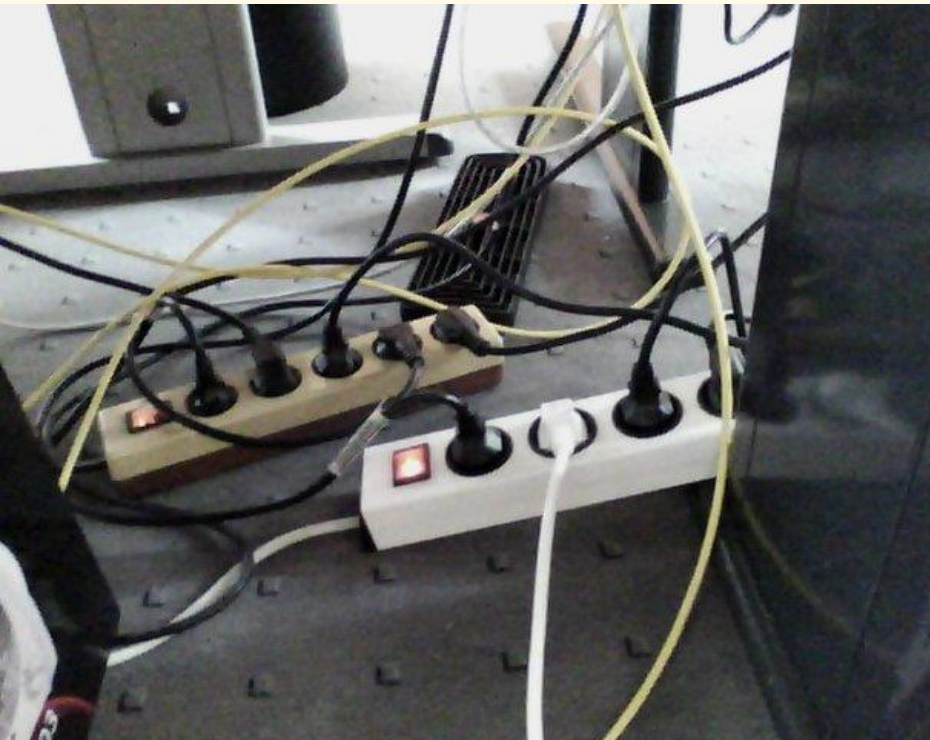
Pregled s termovizijsko kamero

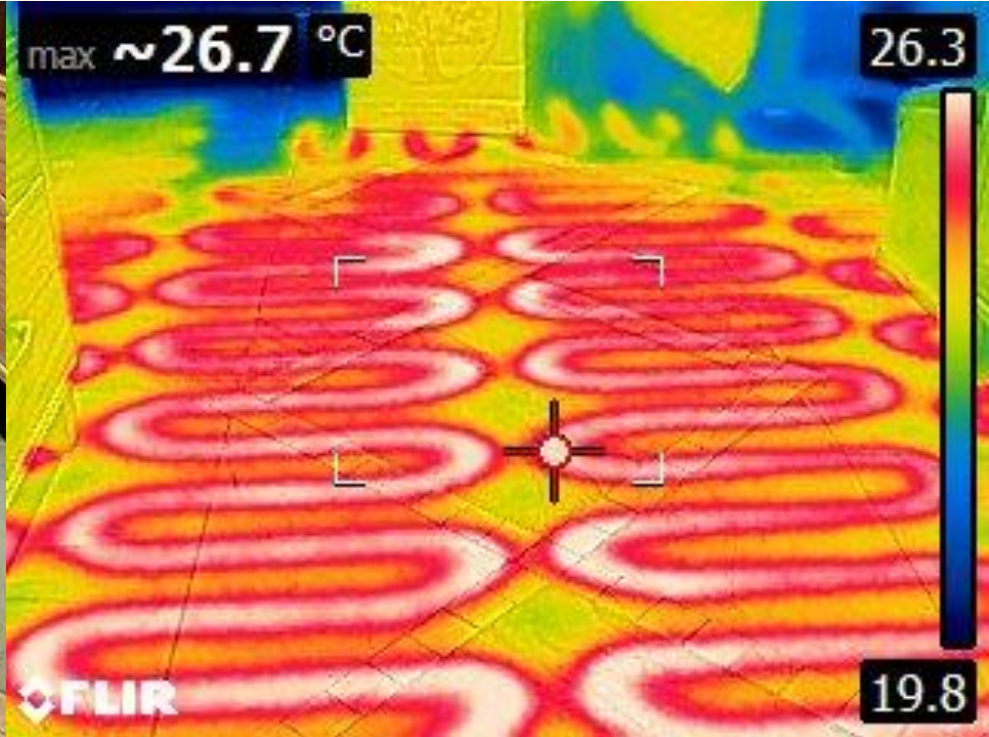
Pregled s termovizijsko kamero

Pregled s termovizijsko kamero

Pregled s termovizijsko kamero

DA ali NE ?

- Kontrolni Pregledi - DA ali NE ?
- Vzdrževanje - DA ali NE ?
- Vsekakor je najbolj pomembna prva izvedba / vgradnja, saj na njej temeljijo tudi vsa nadaljnja vzdrževalna dela.

HVALA ZA VAŠO POZORNOST

Robert Franc Svetek
ETS SVETEK d.o.o.
Preglednik zahtevnih električnih
inštalacij in inštalacij pred
delovanjem strele

✉: info@ets-svetek.si

